

Sygn. akt II PK 178/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 czerwca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący)

SSN Romualda Spyt (sprawozdawca)

SSN Andrzej Wróbel

w sprawie z powództwa J. K.
przeciwko C. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W.
o odszkodowanie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 14 czerwca 2017 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w W.
z dnia 12 stycznia 2016 r., sygn. akt XXI Pa (...),

- 1. oddała skargę kasacyjną,**
- 2. zasądza od strony pozwanej na rzecz powódki kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 28 lipca 2015 r. Sąd Rejonowy w W. zasądził od C. Sp. z o.o. z siedzibą w W. na rzecz powódki J. K. 14.400 zł tytułem odszkodowania za rozwiązanie umowy o pracę bez wypowiedzenia z naruszeniem przepisów o

rozwiązywaniu umów o pracę w tym trybie.

Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 12 stycznia 2016 r. oddalił apelację strony pozwanej od powyższego wyroku.

W sprawie ustalono, że J. K. była zatrudniona w C. Sp. z o.o. z siedzibą w W. na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony od 1 listopada 2010 r. do 9 grudnia 2014 r. Pozwany pracodawca w piśmie datowanym na 10 listopada 2014 r. rozwiązał umowę o pracę zawartą z powódką bez zachowania okresu wypowiedzenia, w trybie art. 53 § 1 pkt 1 k.p. Jako przyczynę rozwiązania stosunku pracy wskazał niezdolność powódki do pracy wskutek choroby trwającej dłużej niż łączny okres pobierania z tego tytułu wynagrodzenia i zasiłku oraz pobierania świadczenia rehabilitacyjnego przez pierwsze 3 miesiące.

Powódka była niezdolna do pracy z powodu choroby i 12 sierpnia 2014 r. wykorzystała pełny okres zasiłkowy wynoszący 182 dni. Zakład Ubezpieczeń Społecznych III Oddział w W. decyzją z 2 października 2014 r. przyznał powódce prawo do świadczenia rehabilitacyjnego za okres od 13 sierpnia 2014 r. do 10 grudnia 2014 r. Pismo rozwiązujące umowę o pracę bez wypowiedzenia zostało nadane listem poleconym za potwierdzeniem odbioru 25 listopada 2014 r. Powódka odebrała to pismo 9 grudnia 2014 r. Wcześniej pozwany pracodawca podejmował bezskuteczne próby doręczenia pisma rozwiązującego umowę o pracę za pośrednictwem firmy kurierskiej. Powódka w piśmie datowanym na 14 listopada 2014 r. wniosła o udzielenie urlopu wychowawczego od 14 listopada 2014 r. do 13 listopada 2015 r. Pozwany pracodawca potwierdził odbiór powyższego wniosku 17 listopada 2014 r. i odmówił powódce udzielenia urlopu wychowawczego.

Sąd Okręgowy zaakceptował stanowisko Sądu pierwszej instancji, zgodnie z którym rozwiązaniu stosunku pracy na podstawie art. 53 § 1 pkt 1 lit. b k.p. sprzeciwiało się brzmienie art. 186¹ k.p. Powódka złożyła wniosek o udzielenie urlopu wychowawczego 17 listopada 2014 r., zaś czynność pracodawcy zmierzająca do rozwiązania stosunku pracy miała miejsce 9 grudnia 2014 r., gdyż właśnie tego dnia powódka dowiedziała się o zamiarze rozwiązania stosunku pracy. Do akt sprawy nie załączono żadnych dowodów, które pozwalałyby na przyjęcie, że pod adresem zamieszkania powódki strona pozwana podejmowała próby doręczeń za pośrednictwem firmy kurierskiej, a także że przesyłka zawierająca oświadczenie

woli pracodawcy była awizowana 12 listopada 2014 r. Brak jest również dowodów potwierdzających próby doręczeń 13 listopada 2015 r. - o godzinie 18:05 i 19 listopada 2014 r. - o godzinie 16:43.

Z tych względów Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację pozwanego jako bezzasadną.

Strona pozwana zaskarżyła ten wyrok skargą kasacyjną, zarzucając mu naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie: art. 217 § 1 k.p.c. w związku z 227 k.p.c., polegające na pominięciu wniosków dowodowych zgłoszonych przez stronę pozwaną, bez wskazania jakiegokolwiek uzasadnienia, pomimo że były one zgłoszone na okoliczności kluczowe dla rozstrzygnięcia sprawy, tj.: przez pominięcie dowodu z akt osobowych powódki, wskazanego w odpowiedzi na pozew z dnia 23 kwietnia 2015 r., z którego wynika jednoznacznie, że pismo rozwiązujące umowę o pracę bez wypowiedzenia zostało powódce skutecznie doręczone w dniu 12 listopada 2014 r. - przed datą złożenia przez powódkę wniosku o udzielenie urlopu wychowawczego; art. 233 k.p.c. w związku z art. 227 k.p.c., przez pominięcie dowodów wskazanych przez stronę pozwaną dotyczących ustaleń faktycznych: w zakresie skutecznego doręczenia powódce oświadczenia o rozwiązaniu umowy o pracę w dniu 12 listopada 2014 r., tj. przed datą złożenia przez powódkę wniosku o udzielenie urlopu wychowawczego; art. 378 § 1 k.p.c. w związku z art. 382 k.p.c., polegające na ograniczeniu rozpoznania sprawy jedynie do argumentacji prawnej podniesionej w uzasadnieniu wyroku Sądu Rejonowego w W. z dnia 28 lipca 2015 r., „z pominięciem oceny prawidłowości sentencji wyroku sądu pierwszej instancji w kontekście podstaw prawnych i faktycznych dotyczących roszczenia strony pozwanej, powołanych przez nią w toku sprawy”, co skutkowało nierozpoznanie istoty sprawy, przez uznanie, że powódka nie miała możliwości faktycznego zapoznania się z treścią oświadczenia pozwanego pracodawcy o rozwiązaniu umowy o pracę w okresie od 15 września 2014 r. do 5 grudnia 2014 r., co skutkowało ograniczeniem rozważań Sądu Okręgowego do oceny zasadności oświadczenia w okresie przypadającym po dacie 5 grudnia, a więc po dacie skutecznego doręczenia oświadczenia o rozwiązaniu umowy o pracę; art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., polegające na sporządzeniu uzasadnienia

zaskarżonego wyroku jedynie przez odniesienie się do wyводу uzasadnienia wyroku Sądu Rejonowego w W. z dnia 28 lipca 2015 r., z pominięciem precyzyjnego określenia, które z ustaleń faktycznych, poczynionych przez Sąd pierwszej instancji, Sąd Okręgowy uznał za własne oraz przyczyn, dla których odmówił wiarygodności i mocy dowodowej dowodom przedstawionym przez pełnomocnika strony pozwanej; co uniemożliwia dokonanie oceny toku wyvodu Sądu Okręgowego, który doprowadził do wydania zaskarżonego wyroku, co za tym idzie, wpływa na możliwość kontroli kasacyjnej zaskarżonego wyroku.

Skarżąca zarzuciła także naruszenie przepisów prawa materialnego: art. 186¹ k.p., przez niewłaściwe jego zastosowanie z uwagi na błędnie ustaloną podstawę faktyczną rozstrzygnięcia, konsekwencją czego było uznanie, że powódka złożyła wniosek o udzielenie urlopu wychowawczego przed dokonaniem przez stronę pozwaną czynności zmierzającej do rozwiązania umowy o pracę, podczas gdy oświadczenie o rozwiązaniu umowy o pracę zostało skutecznie doręczone powódce w dniu 12 listopada 2014 r., tj. przed datą złożenia wniosku o udzielenie urlopu; art. 53 § 1 pkt 1 lit. b k.p., przez niewłaściwe jego zastosowanie z uwagi na błędnie ustaloną podstawę faktyczną rozstrzygnięcia, konsekwencją czego było uznanie, że w sprawie zachodziły przesłanki, które uniemożliwiały rozwiązanie z powódką umowy o pracę bez wypowiedzenia, w szczególności, że przed dniem złożenia oświadczenia o rozwiązaniu umowy o pracę powódka złożyła wniosek o udzielenie urlopu wychowawczego, podczas gdy oświadczenie o rozwiązaniu umowy o pracę zostało skutecznie doręczone powódce w dniu 12 listopada 2014 r., tj. przed datą złożenia wniosku o udzielenie urlopu; art. 61 § 1 zdanie pierwsze k.c. w związku z art. 300 k.p., przez niewłaściwe zastosowanie z uwagi na błędnie ustaloną podstawę faktyczną rozstrzygnięcia, konsekwencją czego było uznanie, że powódka nie miała możliwości realnego zapoznania się przed dniem 17 listopada 2014 r. z treścią oświadczenia woli pracodawcy o rozwiązaniu umowy o pracę bez wypowiedzenia oraz że oświadczenie o rozwiązaniu umowy o pracy zostało jej skutecznie doręczone w dniu 9 grudnia 2014 r., podczas gdy oświadczenie o rozwiązaniu umowy o pracę zostało skutecznie doręczone powódce w dniu 12 listopada 2014 r.; art. 8 k.p. przez błędną wykładnię prowadzącą do wniosku, że instytucję nadużycia prawa, o której mowa w

tym przepisie, należy rozpatrywać jedynie w odniesieniu do prawa pracownika, podczas gdy ocena zasadności oświadczenia o rozwiązaniu umowy o pracę z powódką nie powinna odbywać się z pominięciem usprawiedliwionego interesu pracodawcy i ograniczać się jedynie do oceny sytuacji rodzinnej i materialnej pracownika.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powódka wniosła o jej oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Najwyższy jest zgodny w poglądach co do tego, że z art. 61 § 1 zdanie pierwsze k.c. w związku z art. 300 k.p. wynika, że oświadczenie woli pracodawcy o rozwiązaniu z pracownikiem umowy o pracę wywiera skutek prawny w momencie, w którym adresat tego oświadczenia woli (pracownik) mógł realnie zapoznać się z jego treścią (por. uchwałę z dnia 6 października 1998 r., III ZP 31/98, OSNAPiUS 1999 nr 3, poz. 80; uchwałę składu siedmiu sędziów z dnia 9 września 1999 r., III ZP 5/99, OSNAPiUS 2000 nr 4, poz. 131; OSP 2000 nr 8, poz. 7-8, poz. 103, z glosą T. Liszcz oraz wyroki z dnia 16 marca 1995 r., I PRN 2/95, OSNAPiUS 1995 nr 18, poz. 229; z dnia 9 grudnia 1999 r., I PKN 430/99, OSNAPiUS 2001 nr 9, poz. 309; z dnia 26 listopada 2003 r., I PK 490/02, OSNP 2004 nr 20, poz. 353 oraz z dnia 16 grudnia 2008 r., I PK 88/08, Monitor Prawa Pracy 2009 nr 4, s. 196). W sytuacji, gdy pracownik, mając realną możliwość zapoznania się z treścią oświadczenia woli, z własnej woli, celowo nie podejmuje przesyłki zawierającej to oświadczenie, należy przyjąć, iż zostało mu ono skutecznie złożone (por. wyroki: z dnia 11 grudnia 1996 r., I PKN 36/96, OSNAPiUS 1997 nr 14, poz. 251; z dnia 13 grudnia 1996 r., I PKN 41/96, OSNAPiUS 1997 nr 13, poz. 268; z dnia 23 stycznia 1998 r., I PKN 501/97, OSNAPiUS 1999 nr 1, poz. 15). Taką możliwość ma pracownik, któremu pismo rozwiązujące umowę o pracę wysłano listem poleconym, jeśli nie wystąpiły okoliczności uniemożliwiające mu odebranie przesyłki w urzędzie pocztowym, np. brak awiza w skrzynce pocztowej bądź dłuższa nieobecność pracownika pod wskazanym pracodawcy adresem czy też inne, niezależne od pracownika przeszkody w podjęciu przesyłki. Przykładowo w wyrokach z dnia 5 października 2005 r., I PK 37/05 (OSNP 2006 nr 17-18, poz. 263) i z dnia 18 stycznia 2005 r., II PK 124/04 (LEX nr 602690) Sąd Najwyższy przyjmuje także, że dwukrotne awizowanie przesyłki poleconej zawierającej oświadczenie pracodawcy

o rozwiązaniu stosunku pracy stwarza domniemanie faktyczne, że pracownik miał możliwość zapoznania się z treścią takiego oświadczenia, które może być obalone przez przeprowadzenie dowodu na okoliczność braku możliwości zapoznania się z treścią oświadczenia pracodawcy przed upływem terminu na podjęcie przesyłki poleconej zawierającej to oświadczenie (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 5 października 2005 r., I PK 37/05, OSNP 2006 nr 17-18, poz. 263; z dnia 18 stycznia 2005 r., II PK 124/04, LEX nr 602690).

Nie budzi więc wątpliwości, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego dopuszczona została możliwość zastosowania do składania i przyjmowania oświadczeń woli w sferze prawa materialnego tzw. doręczeń zastępczych, w rozumieniu przepisów Kodeksu postępowania cywilnego (por. też wyroki Sądu Najwyższego z dnia 18 kwietnia 2011 r., V CSK 215/11, LEX nr 1212829; z dnia 17 marca 2016 r., III PK 84/15, LEX nr 2053639; z dnia 5 października 2005 r., I PK 37/05, OSNP 2006 nr 17-18, poz. 263; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 lipca 2009 r., II UZ 20/09, LEX nr 533108).

W świetle uchwały siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 1971 r., III CZP 10/71 (OSNC 1971 nr 11, poz. 1870), mającej moc zasady prawnej, za datę doręczenia pisma w ramach tzw. doręczenia zastępczego, należy przyjąć, między innymi, datę, w której upłynął termin do odbioru złożonego pisma w oddawczym urzędzie pocztowym, jeżeli przed upływem tego terminu adresat nie zgłosił się po odbiór.

Przekładając te poglądy na grunt niniejszej sprawy i posiłkując się argumentacją przyjętą w powyższej uchwale, należy przyjąć, że istotą awiza pozostawionego przez kuriera, podobnie jak awiza pocztowego, jest powiadomienie adresata przesyłki o możliwości jej odebrania w określonym miejscu i terminie. Nie można zatem przyjąć za datę doręczenia jakiegokolwiek wcześniejszej daty przed upływem wskazanego terminu, skoro adresat ma prawo podjąć pismo nawet w ostatnim dniu tego okresu.

Błędne jest zatem stanowisko skarżącej, że istniała potencjalna możliwość uznania, że datą doręczenia pisma o rozwiązaniu z powódką umowy o pracę był dzień 12 listopada 2014 r., tj. dzień, w którym kurier pozostawił awizo w miejscu zamieszkania powódki.

Skarżąca w swoich wywodach powołuje się także na fakt odmowy przyjęcia przesyłki (w dniu 12 listopada 2014 r.), skierowanej na adres zameldowania powódki, przez osobę, którą powódka wskazała jako tę, którą należy zawiadomić w razie wypadku. Jednakże ta okoliczność w żadnym wypadku nie potwierdza, że powódka w ten sposób uzyskała realną możliwość zaznajomienia z treścią przesyłki. Tylko bowiem w przypadku odmowy przyjęcia przesyłki przez jej adresata doręczenie uważa się za dokonane (art. 139 § 2 k.p.c.).

W tym kontekście bezzasadne są zarzuty naruszenia prawa procesowego zbudowane na założeniu, że nieprzeprowadzone przez Sąd dowody (zgłoszone przez stronę pozwaną) mogły prowadzić do ustalenia, że oświadczenie woli o rozwiązaniu umowy o pracę zostało skutecznie złożone w dniu 12 listopada 2014 r. Inaczej rzecz ujmując, fakty które strona pozwana uznaje za kluczowe (art. 227 k.p.c.), i które nie zostały ocenione przez Sąd, nie są istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, bowiem nie mogą potwierdzić skuteczności doręczenia przesyłki w dniu 12 listopada 2014 r. Naruszenie przepisów postępowania podlega ocenie kasacyjnej uwzględniającej treść art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., który za uzasadnioną podstawę kasacyjną uznaje tylko takie naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć istotny wpływ na rozstrzygnięcie sprawy. Przez rozstrzygnięcie sprawy rozumie się przy tym jej prawidłowy wynik ostateczny, przyjęty przez Sąd Najwyższy, który nie jest związany stanowiskiem sądu odwoławczego.

W konsekwencji, nie mają również usprawiedliwionej podstawy zarzuty naruszenia prawa materialnego, tj. art. 186¹ k.p., art. 53 § 1 pkt 1 lit. b k.p., oraz art. 61 § 1 zdanie pierwsze k.c. w związku z art. 300 k.p. Natomiast zarzut naruszenia art. 8 k.p. jest niezrozumiały. Po pierwsze, Sąd drugiej instancji, nie wyraził poglądu, że instytucję nadużycia prawa należy rozpatrywać jedynie w odniesieniu do prawa pracownika, z pominięciem usprawiedliwionego interesu pracodawcy. Po drugie, przepis ten mógłby stanowić co najwyżej obronę pracodawcy przed realizowaniem przez powódkę swojego prawa podmiotowego (prawa do odszkodowania z art. 56 § 1 k.p.), ale skarżąca w tym zakresie nie przedstawiła żadnej argumentacji potwierdzającej, że powódka korzysta ze swojego prawa sprzecznie z zasadami współżycia społecznego. Oczywiście jest bowiem, że korzystanie przez pracownika z udzielonego zwolnienia lekarskiego nie można

uznać za sprzeczne z zasadami współżycia społecznego jedynie w oparciu o arbitralne stwierdzenie, że powodem zwolnienia „nie były jakiegokolwiek fizyczne dolegliwości, które obiektywnie uniemożliwiały powódce wykonywanie obowiązków pracowniczych, tylko problemy natury psychicznej i to na tyle niewielkie, że nie powstała konieczność przebywania przez powódkę w placówce leczniczej – powódka uczestniczyła jedynie w sesjach terapeutycznych. Tym samym wniosek, że „wykorzystywanie przez powódkę swojej rzekomo złej sytuacji życiowej dla usprawiedliwienia kolejnych wielomiesięcznych nieobecności w pracy” stanowi naruszenie zasad współżycia społecznego, jest całkowicie nieuprawniony.

Mając na uwadze powyższe Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. orzekł jak w sentencji. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na mocy art. 98 k.p.c. w związku § 9 ust. 1 pkt 1 w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 1804 – w pierwotnym brzmieniu).

r.g.